

Tuhkpuust kaunis hekk ja pinnakate

REIN SANDER

Aedades ja haljasaladel püüavad pilku läiklehise tuhkpuidu vormi pöetud hekid ning Dammeri tuhkpuidu maad katvad vaibandid.

Looduses kasvab meil kaks tuhkpuiduliiki, kuid tähele me neid eriti ei pane. Nii harilik (*Cotoneaster scandinavicus*) kui ka must tuhkpuidu (*C. niger*) on üsna haruldased, neid mõlemat näeme ainult loopealsetel ja loometsades.

Palju sagedamini puutume kokku läiklehise tuhkpuiduga (*C. lucidus*). See Kirde-Hiinast pärit põõsas on meil aastakümneid olnud hinnatud hekitaim. Ta on täiesti külmakindel, ei pirtsuta linnaõhu heitgaaside peale ja saab hakkama ka poolvarjulises kasvupaigas.

Tuhkpuidu talub hästi kärpimist, temast saab väga ilusa korrapärase heki. Juunis kaunistavad põõsa läikivat tumerohelist lehestikku roosakad õiepunjad ja valkjad õied.

Septembri lõpul värvub tuhkpuidu hekk kaunitult kuldpunaseks ja rõõmutab niisugusena veel kaua silma. Mustad marjad ei ole söödavad.

Idaneb kaua ja ebahütlaselt

Tuhkpuidustikuid kasvatatakse paarkümne aastat tagasi pea kõik meie puukoolid. Pealtnäha pisike tuhkpuidusee-

Dammeri tuhkpuidust saab kaunitult alla voogava müürikatte. Pildil sort 'Coral Beauty'.

Läiklehine tuhkpuidu õitseb juunis.

me on aga paksu kestaga, sügisel külvil idaneb see alles ülejärgmisel aastal.

Sellised "surnud" külvid umbrohtuvad kiiresti, neid on peaaegu võimatu hooldada. Seepärast leotati küpseid seemneid tavaliselt väävelhappes, mis seemnekesta urbseks muutis. Nõnda töödeldud seeme idanes juba samal kevadel.

Looduses teevad väävelhappe töö ära mikroorganismid ja pakane. Nõnda võib nina maas käies sügisel tuhkpuidu heki veerest leida paari sentimeetri kõrguseid taimehakatisi, mis on tärkanud paar aastat mullas olnud seemnetest. Veel rohkem tõusmeid on vabakuulijuliselt kasvavate põõsaste all.

Tuhkpuidu iluaias

Kokku kasvatatakse meil umbes kümme tuhkpuiduliiki, enamasti küll botaanikaaedades ja dendraariumides.

Kõige levinum neist on vast Dammeri tuhkpuidu (*C. dammeri*), tali- või igihaljaste lehtedega madal roomav põõsas. See liik on samuti pärit Hiinast, kuid tunneb ennast meil üsna koduselt. Ta on ilusam poolvarjulises kasvupaigas, lagedal kimbutab teda igihaljaste lehtpõõsaste tavaline häda – kevadine ere päike, mis lehed pruuniks kõrvetab.

Läiklehisel tuhkpuidul on kaunis sügisvärv.

Dammeri tuhkpuidu rõõmustab meid maikuu rikkaliku õitsemisega ja sügisel erepunaste marjadega. Kui linnud neid nahka ei pista, püsivad nad põõsal kevadeni.

Juurduvate võrsetega teisend var. *radicans* kasvab ainult 10–15 cm kõrguseks. Ta sobib kiviktaimlasse või pinnakatjaks madalamate okaspuusortide vahele. Sorte on kümme, nendest meil kõige tuntum on 1941. aastal Rootsis leitud 'Skogholm'. See jõulise kasvuga taim moodustab ligi poole meetri kõrguse vaibandi. Sügisel ei tora ta eriti silma, sest vilja kannab vähe.

Rikkalikult viljub aga viljade värvi järgi nime saanud 'Coral Beauty'. Kasvult jääb see sort eelmisest natuke madalamaks.

Väga madal pinnakattesort on ka 'Eichholz', mille võib rahuliku südamega istutada kiviktaimlasse.

REIN SANDER